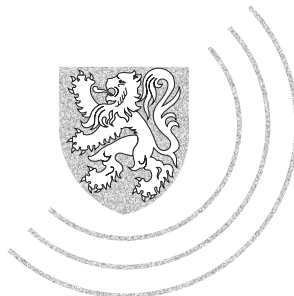

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

14 november 2003

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de heer Kris Van Dijck, mevrouw Brigitte Grouwels, de heer Sven Gatz,
mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh en de heren Frans Ramon en Dirk De Cock –**

betreffende het Nederlandstalig onderwijs in Brussel

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door de heer Gilbert Van Baelen**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Gilbert Vanleenhove.

Vaste leden :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heren Luc Martens, Gilbert Vanleenhove ;

de heren Karlos Callens, Julien Demeulenaere, mevrouw Claudine De Schepper, de heer Gilbert Van Baelen ;

de heren Pieter Huybrechts, Julien Librecht, Joris Van Hauthem ;

mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh, de heer André Van Nieuwkerke ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Dirk De Cock.

Plaatsvervangers :

mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, mevrouw Brigitte Grouwels, mevrouw Mieke Van Hecke, mevrouw Ingrid van Kessel ;

de heren Frans De Cock, André Denys, Cis Schepens, mevrouw Erna Van Wauwe ;

mevrouw Marijke Dillen, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Roland Van Goethem ;

de heren Lucien Suykens, Robert Voorhamme ;

de heer Flor Ory ;

de heer Kris Van Dijck.

Zie :

1874 (2003-2004)

– Nr. 1 : Voorstel van resolutie

– Nr. 2 : Amendement

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting door de indieners van de platformtekst	4
2. Vragen en opmerkingen van de leden	6
Bijlage : Platformtekst "Nederlandstalig onderwijs in Brussel"	11

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid behandelde het voorstel van resolutie betreffende het Nederlandstalig onderwijs in Brussel op 4 november 2003 (*Parl. St.* VI. Parl. 2003-2004, nr. 1874/1).

De Commissie besliste om voorafgaandelijk aan de bespreking een hoorzitting te organiseren met een delegatie van de groep Brusselse ouders over de platformtekst 'Nederlandstalig onderwijs in Brussel' (zie bijlage) en het voorstel van resolutie.

De heer Gilbert Vanleenhove, commissievoorzitter : Dames en heren, een aantal Nederlandstalige Brusselse ouders hebben onlangs hun bekommernis geuit over het feit dat Nederlandstalige kinderen steeds vaker een minderheid vormen in Nederlandstalige scholen in Brussel. Ze vrezen dat hun kinderen sociaal geïsoleerd geraken en dat de kwaliteit van het onderwijs kan dalen. Ze wijzen erop dat het GOK-decreet het voor Nederlandstalige ouders bijzonder moeilijk of haast onmogelijk maakt om hun kinderen in de school van hun keuze in te schrijven. Als ervaringsdeskundigen hebben ze een platformtekst gemaakt die ze hier zullen toelichten.

Mevrouw Grouwels heeft gevraagd om deze hoorzitting te laten plaatsvinden in samenhang met de bespreking van het voorstel van resolutie betreffende het Nederlandstalig onderwijs in Brussel. Ik heet de sprekers, mevrouw Zwemmer en de heren de Jaegher en van der Beken, van harte welkom.

De heer de Jaegher heeft het woord.

1. Toelichting door de indieners van de platformtekst

De heer Kris de Jaegher : Dames en heren, ik dank u voor de gelegenheid om onze zaak te komen verdedigen. We noemen onszelf de oudergroep 'Vrije schoolkeuze'. We zijn geen formele organisatie en niet politiek gebonden. We komen uit alle delen van Brussel en onze kinderen zitten over alle netten verspreid. Ondanks de verschillen zijn we tijdens gesprekken tot gemeenschappelijke conclusies gekomen. Voor ons primeert het belang van het kind.

Deze grafiek is een weergave van de goede berichten die we jaarlijks te horen krijgen, namelijk dat het aantal leerlingen toeneemt. Het kleuteronder-

wijs is tussen 1980 en 2003 geëvolueerd van meer dan 4.000 kleuters naar meer dan 10.000. Het aantal van die kleuters dat thuis Nederlands spreekt, daalt echter en maakt maar een klein deel meer uit van het totaal aantal kleuters. In 1980 kwam meer dan 70 percent van de kinderen uit homogeen Nederlandstalige gezinnen, nu is dat ongeveer 12 percent. In het lager onderwijs is er een gelijkaardige evolutie. Daar gaan we van 85 percent naar net geen 20 percent. Op korte termijn is er ook een sterke daling in absolute termen. In 1997 zaten nog 3.178 Nederlandstalige scholieren in het lager onderwijs, nu zijn er dat 1.000 minder.

Deze grafiek geeft de gezinstaal van de kleuters weer. Van 13 percent zijn beide ouders Nederlandstalig. Een tweede groep is de taalgemengde groep, waar een van de ouders het Nederlands als moedertaal heeft. Het is daarbij helemaal niet duidelijk of er thuis ook Nederlands wordt gepraat. Waarschijnlijk is dat in een groot aantal gevallen niet het geval. Voor 34 percent van de kinderen zijn beide ouders Franstalig. Dan is er nog een groep van 32 percent waar er thuis Frans en een andere taal wordt gesproken dan het Nederlands. In die groep zitten ook de kinderen die noch Frans, noch Nederlands spreken.

Dit zijn gemiddelden, maar in de praktijk zien we een tweedeling. Enerzijds zijn er scholen waar er relatief meer Nederlandstaligen zitten en waar de Nederlandstalige ouders hun kinderen proberen binnen te krijgen. Anderzijds is er een groep scholen met heel veel anderstaligen. Dé gemiddelde school bestaat dus niet.

Het Nederlandstalig onderwijs is heel populair bij anderstaligen. De heer Pelleriaux heeft in juni 2003 alle Brusselse basisscholen opgebeld met de vraag of er nog plaats was voor het schooljaar 2003-2004. Er waren 53 scholen volzet, 47 scholen nog niet en van zes kreeg hij geen gegevens. Hij heeft ook een steekproef in Vlaamse scholen gedaan. Daar was het aantal volzette scholen miniem of zelfs onbestaande. Er is dus een groot verschil.

De scholen die volzet zijn, zijn vooral die waar meer Nederlandstaligen zitten. Veel Nederlandstalige kinderen kunnen in die scholen terecht, maar er vallen er toch ook uit de boot. Dat betekent dat het kind naar een school moet waar er per klas twee of drie Nederlandstaligen zitten. In sommige klassen is dat kind zelfs het enige Nederlandstalige. Het inschrijvingsprobleem blijft ook bestaan. Wie in dergelijke situatie zit, heeft weinig hoop dat zijn kind in een andere school zal kunnen instappen.

Als er dit jaar geen plaats is, zal er volgend jaar ook geen zijn.

Als een kind geweigerd wordt, kun je twee dingen doen. Je kunt een officiële weigering aanvragen, maar dat creëert administratieve overlast voor de school waarvan je hoopt dat je kind er zal kunnen schoollopen. Je kunt ook klacht indienen bij de commissie Leerlingenrechten. Dan creëer je echter meteen een conflictsituatie, en dat is geen goede basis om je kind alsnog op die school binnen te krijgen. De heer van der Beken zal enkele concrete situaties aanhalen.

De heer Jo van der Beken : Dames en heren, ik wil een aantal gezinssituaties overlopen omdat die de realiteit weergeven. Ze zijn een weergave van de huidige situatie. De toestand is niet meer dezelfde als vroeger. Ik ga ook geen extreme gevallen aanhalen. Ze zijn representatief voor de verhalen van heel veel gezinnen, en dat veroorzaakt veel ongenoede en frustratie.

Een eerste gezin had een kindje dat in de crèche zeer sociaal was. Vanaf de kleuterschool deed er zich echter een probleem voor. De school stelde dat het kind asociaal was en nooit met andere kinderen speelde. De jongen vertoonde volgens de school een storend gedrag. De ouders wilden niet te veel aandacht aan de onwil van het kind besteden en vonden dat hij het maar gewoon moest worden om naar school te gaan.

Op een bepaald moment was er een themaweek over baby's in de klas. De moeder had net een nieuwe baby gekregen en ging ermee naar de klas. Daar ondervond ze waarom haar kind zo asociaal was geworden : de meerderheid van de kinderen was anderstalig en had problemen met het Nederlands. Zelfs eenvoudige woorden bleken ze niet te begrijpen. Er moest heel veel worden herhaald. Het was toen al april en de moeder begreep meteen waarom haar kind in een isolement was geraakt. Er is toen een gesprek met de lerares geweest, maar die had de opdracht van de directie gekregen om deze situatie te verzwijgen. Het kind is daarop veranderd van school en helemaal opengebloeid. Er was meteen geen sprake meer van asociaal gedrag.

Het tweede gezin woont en werkt in Brussel-stad. De ouders hadden een kleuterschool gekozen voor hun kindje. Het was de bedoeling dat de kleuter naar school zou gaan in september 2003. Ze hadden zich in januari 2003 geïnformeerd bij andere ouders. De directie zei toen echter al dat er geen plaats was. Het kindje kon wel nog op een wacht-

lijst worden gezet, maar er waren al zestien wachtenden voor hem. In januari 2003 was het GOK-decreet al van kracht en mocht er in principe geen wachtlijst meer bestaan. Na aandringen van de ouders werd de naam van het kind op een velletje papier genoteerd en geklasseerd. De ouders zelf kregen er echter geen bevestiging van.

De school raadde daarna wel aan om de kleuter al in te schrijven voor het lager onderwijs. Daar zou hij naartoe gaan in september 2006. Uit veiligheidsoverwegingen zijn de ouders op het voorstel ingegaan. Ook dan was er echter geen enkel schriftelijk bewijs van inschrijving. De ouders weten niet waar ze aan toe zijn. Het gezin overweegt nu om opnieuw naar Vlaanderen te verhuizen. Een bevriende Nederlandstalige familie uit Ukkel heeft haar kinderen in een internaat in Vlaanderen ingeschreven.

Ook mijn gezin heeft begin dit jaar een weigering opgelopen bij een inschrijving. We wisten niet wat ons overkwam. Als Nederlandstaligen werden we geweigerd in een school met overmatig veel anderstaligen. We wensten enkel ons kind naar een school in de buurt te sturen. Toen we ons verhaal aan vrienden en collega's vertelden, geloofden ze ons niet. Ik had het bewijs echter zwart op wit.

Mijn kleuters zitten nu in twee verschillende scholen van twee verschillende netten. Dat brengt organisatorische problemen met zich mee, maar statistisch is er niets aan de hand : mijn beide kinderen zijn ingeschreven in een Nederlandstalige school. Ze maken deel uit van het succesverhaal van het Nederlandstalig onderwijs in Brussel.

In mijn geval gaat het om kleuters. Ik kan hen niet uitleggen waarom ze niet naar dezelfde school mogen gaan. Gisteren is mijn jongste kind voor het eerst naar de instapklas gegaan. Vanochtend wist de juf ons al te vertellen dat ze erg blij is met de aanwinst. Nu heeft ze een tweede Nederlandstalige in de klas, en ze gaat ervan uit dat het niveau wel zal stijgen. Ik heb die uitspraak niet uitgelokt.

Negen jaar geleden zijn we naar Brussel verhuisd om dicht bij ons werk te zijn. Ik werk thuis of bij klanten in de buurt. Mijn vrouw kan te voet naar haar werk. We moeten nu wel de auto nemen om de kinderen aan de scholen af te zetten. In Brussel is er vrij veel tijd nodig om een relatief korte afstand af te leggen.

Ondertussen kan al worden ingeschreven voor het volgend schooljaar. Om enige kans te hebben om onze dochter naar de school van onze keuze te

kunnen sturen, ben ik op de eerste inschrijvingsdag 's nachts voor de schoolpoorten gaan kamperen. Ik was eerste. De weigering lag echter al klaar. Die situatie zal de volgende jaren niet veranderen omdat de klassen al volzet zijn.

Als er voor volgend jaar september geen oplossing wordt gevonden, zullen we ons huis verkopen en terug naar Vlaanderen uitwijken.

Ik kan nog een geval aanhalen waarbij de kinderen zich geïsoleerd voelen omdat ze de enige Nederlandstaligen in een klas zijn. Ze naar een andere school sturen, gaat niet omdat die vol is. Volgend jaar gaat de oudste kleuter naar het eerste leerjaar, waardoor de jongste alleen achterblijft.

Ook bij taalgemengde gezinnen zijn er problemen. Zo heeft een Pools-Vlaams gezin gekozen voor een Franstalige school, terwijl het eigenlijk voor het Nederlandstalig onderwijs opteerde. Er waren echter te veel moeilijkheden.

Er is ook het schrijnend verhaal van een Turks gezin uit een Vlaamse provinciestad dat inwijkt in Brussel. Deze mensen krijgen hun twee Nederlandstalige kinderen niet ingeschreven in het Nederlandstalig onderwijs. Ze begrijpen zelfs geen Frans. Ze hebben er geen enkele band mee. Na veel discussies mochten de kinderen toch worden ingeschreven in een Nederlandstalige school. Toen daar bleek dat hun kennis van het Nederlands uitstekend was, heeft de directie de ouders gezegd dat ze hun kinderen geen plezier deden door hen naar een concentratieschool te sturen.

Een ander gezin had een ADHD-kind. Mits ondersteuning zou het kind naar een gewone school kunnen gaan, maar in Brussel bestaat die ondersteuning blijkbaar niet. Het kind is uitgeweken naar het buitengewoon onderwijs. Daar bleek dat alle ondersteuning ging naar anderstalige kinderen. Het ADHD-kind moest in het weekend maar naar de logopedist om de taalachterstand in te halen.

Als afsluiter heb ik nog het verhaal van een ouderpaar dat twijfels had over het niveau van hun eigen kind. Ze lieten het een test uitvoeren bij een CLB in Brussel. Daar werd gevraagd of de Brusselse of de Vlaamse norm moest worden gehanteerd. Volgens de Vlaamse norm bleek het kind 8 maanden leesachterstand te hebben. In de Brusselse klas had de juf geen probleem opgemerkt.

Mevrouw Myriam Zwemmer : Mijnheer de voorzitter, geachte leden van de commissie, de cijfers en gevallen spreken voor zich. Er schort iets aan de

taalverhoudingen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel. De problemen zijn niet nieuw. Er zijn niet genoeg Nederlandstalige kinderen om in alle Nederlandstalige scholen te zorgen voor behoorlijke taalverhoudingen.

Nederlandstalige ouders en kinderen hebben zich in bepaalde scholen, die tot nu toe een taalbeleid konden voeren, gegroepeerd. Nu is het GOK-decreet van kracht. Dat decreet is niet de oorzaak van alle problemen, maar het heeft ze wel aangescherpt. De scholen kunnen nu geen taalbeleid meer voeren. Nederlandstalige kinderen worden geweigerd in de school van hun keuze.

We vragen dan ook een echt vrije schoolkeuze voor Nederlandstaligen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel. We wensen een officiële regeling. We willen een beleid waarin de kwaliteit centraal staat. Ze moet gelijkstaan met de Vlaamse normen. Het mag niet de bedoeling zijn het aantal leerlingen te maximaliseren. We kunnen niet toelaten dat onze kinderen een soort missionaris moeten worden voor de Vlaamse zaak in de hoofdstad.

Om een kwalitatief hoogstaand Nederlandstalig onderwijs aan te bieden, moeten in de klassen een minimumaantal Nederlandstaligen zitten. Minister Vanderpoorten heeft in een interview met Knack gezegd het daarmee eens te zijn. Ze meent dat 45 percent anderstaligen in een school een haalbare kaart is. 70 tot 80 percent zou voor iedereen funest zijn.

We zijn geen vragende partij voor het instellen van 'witte' scholen. We wonen in Brussel, dus kiezen we voor diversiteit.

In het voorstel van resolutie vinden we het fundament van het probleem niet terug. We vragen u dan ook het voorstel aan te passen zodat het probleem van de taalwanverhoudingen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel wordt erkend.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Frans Ramon : Mevrouw Zwemmer, u zei dat vroeger wel een taalbeleid kon worden gevoerd en nu niet meer. Dat begrijp ik niet goed. Elke school zou zo'n beleid moeten voeren. Het onthaalbeleid zou daar een deel van moeten zijn.

Mevrouw Myriam Zwemmer : Tot nu toe konden scholen in zekere zin waken over een bepaalde verhouding bij de inschrijving van anderstaligen en Nederlandstaligen. Door het GOK-decreet worden

kinderen nu chronologisch ingeschreven. Dat biedt weinig kansen tot het voeren van een taalbeleid.

Mevrouw Brigitte Grouwels : In het begin is hier gezegd dat er een tweedeling ontstaat in de Brusselse scholen : scholen met een redelijk groot aantal Nederlandstaligen en scholen met heel veel anderstaligen. U pleit voor scholen met een voldoende aantal Nederlandstaligen. U moet dan wel weten dat er in een aantal scholen heel weinig of geen Nederlandstaligen zullen zitten. Hoe kijkt uw werkgroep daar tegenaan ? Hoe moet worden omgegaan met die tweedeling ?

De heer Kris de Jaegher : Wie kan in scholen met 70, 80 of 90 percent anderstaligen nog kwaliteit garanderen ?

De heer Jo van der Beken : De duale situatie waarover u het hebt, is zich nu al aan het vormen. Er is op dit moment geen enkel instrument, beleid of visie om daar ook maar iets aan te doen.

De heer Dirk De Cock : In het voorstel van resolutie staat dat we de Vlaamse regering oproepen om de kwaliteit van het Nederlands te waarborgen. Er moet voldoende Nederlandstalige omkadering zijn in scholen waar te weinig Nederlandstalige kinderen zitten. Vindt u voldoende Nederlandstalige omkadering met volwassenen een afdoende noodoplossing ?

De heer Jo van der Beken : Dat zal vooral ten goede komen aan de anderstaligen. Een van de aspecten van onderwijs is de socialisering. Er blijft dus een soort isolatie van twee of drie leerlingen van die klas die geen speelkameraadjes hebben : een Nederlandstalige omkadering met volwassenen zal dat niet vervangen.

De heer Julien Librecht : Mevrouw Zwemmer, de essentie in deze problematiek is de grote tegenstelling, zowel in kleuter- als in lager onderwijs, tussen het stijgend aantal leerlingen en het fors dalend aantal Nederlandstalige leerlingen. Een aantal elementen uit het voorstel van resolutie zetten wel een stap in de goede richting, maar lossen de problemen in essentie niet op. Ik denk dat daar een zeer sluitend Brusseldecreeet voor nodig is.

Mevrouw Zwemmer, u hebt het daarnet in uw conclusies gehad over de echte vrije schoolkeuze voor Nederlandstalige leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs. U had het ook over een vastgesteld aantal Nederlandstalige kinderen in het Nederlandstalig onderwijs. Kunt u ons daar een concrete voorstelling van geven ?

Mevrouw Myriam Zwemmer : Ik wil benadrukken dat we het probleem hebben aangekaart. We hebben een platformtekst geschreven om het probleem te signaleren. We voelen ons echter niet geplaatst om het probleem ook op te lossen. We kunnen er wel voor zorgen dat het ernstig wordt genomen. We willen ook meedenken over een oplossing, maar verder kunnen we niet gaan.

Ik antwoord meer ten persoonlijke titel als ik zeg dat de situatie zo is gegroeid dat er inderdaad concentratiescholen zijn en scholen waar Nederlandstalige ouders samenscholen. Op zich heb ik er geen probleem mee dat er concentratiescholen zijn als ouders daar werkelijk vrij voor kiezen en als de nodige omkadering aanwezig is. De ouders moeten wel in alle eerlijkheid worden voorgelicht over de gevolgen die hun keuze kan hebben voor de schoolcarrière van hun kind. Ze moeten weten dat de eerste jaren heel moeilijk zullen zijn, dat er veel tijd en energie zal moeten worden gestoken in taalverwerving en dat er geen garanties kunnen worden gegeven over het resultaat.

Anderzijds moeten ouders ook vrij zijn om niet te kiezen voor een concentratieschool, maar voor een andere taalverhouding. Men kiest dan voor diversiteit. De omkadering in die scholen zal niet zo zwaar zijn als die in de concentratiescholen, maar nog altijd zwaarder dan die in homogene Vlaamse scholen. De situatie in Brussel is zo gegroeid dat er bepaalde verhoudingen zijn in bepaalde gebieden. In Sint-Joost-ten-Node kun je bijvoorbeeld niet meer kiezen voor een 50/50-verhouding omdat er niet voldoende Nederlandstalige kinderen zijn.

De heer Kris Van Dijk : Mevrouw Zwemmer, het is inderdaad niet de bedoeling dat u hier oplossingen komt aanreiken, maar wel dat u het probleem signaleert. Het tij moet nu wel keren. Ik onderschrijf uw bekommernis dan ook voor 100 percent.

Het probleem is dat ook voor ons een aantal zaken moeilijk liggen. Een vrije schoolkeuze moet voor de Nederlandstaligen voor 100 percent gegarandeerd kunnen worden. Er zou een minimumaantal Nederlandstalige leerlingen moeten zijn om een voldoende groot draagvlak te hebben zodat anderstalige leerlingen in die school een taalbad kunnen krijgen. In een klas met één Nederlandstalige leerling kun je moeilijk van een bad spreken.

In ons land bestaat er geen subnationaliteit : we zijn allemaal Belgen. Op onze identiteitskaart staat bijvoorbeeld niet tot welke gemeenschap we behoren. Hoe kan men dan juridisch definiëren welk kind Nederlandstalig is en welk niet ? Tijdens de

bespreking van het GOK-decreet is die opmerking hier ook geformuleerd door verschillende commissieleden. Het merendeel staat achter dat decreet, maar Brussel is in deze aangelegenheid een verhaal apart.

De vraag is nu hoe we dit probleem in overeenstemming met de wetgeving en de rechten van elke Belgische burger kunnen oplossen. Welke maatregelen kunnen specifiek worden genomen voor Brussel? Wat kunnen we doen om de rechten en de onderwijskansen van Nederlandstalige kinderen in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel te vrijwaren? Ik heb het gevoel dat we op vrij korte termijn initiatieven zullen kunnen nemen zodat deze toestanden op 1 september 2004 voltooid verleden tijd zijn.

De heer Gilbert Van Baelen : In het verleden was ik er veeleer tegen gekant om Brussel apart te beschouwen, los van de andere grootsteden. Het verschil met bijvoorbeeld Antwerpen is dat Brussel een tweetalig gebied is, maar verder signaleren we een nagenoeg identiek probleem.

Mevrouw Zwemmer, u zegt dat het moet kunnen dat een school kiest om een homogeen witte of een concentratieschool te zijn. In dat opzicht huiver ik dan ook een beetje bij het begrip vrije schoolkeuze.

Wat is voor u een aanvaardbaar minimumpercentage? Voor groot-Brussel is 72 percent vastgelegd. Volgens u gaat het om een enorme interne verscheidenheid. Hoe kijkt u dan aan tegen de werking van het LOP? Is het dan niet beter om het LOP te decentraliseren? Hebt u daar ervaring mee?

Mevrouw Myriam Zwemmer : Wat uw vergelijking van Antwerpen en Brussel betreft, zijn er toch een aantal grote verschillen. In Brussel hebben we meestal te maken met drie talen. In Antwerpen zijn er ongeveer 40 percent anderstaligen. Dat is een enorm verschil.

Toen ik het had over de vrije schoolkeuze, heb ik nooit gesproken over homogeen witte scholen.

Een aanvaardbaar percentage om door te verwijzen is heel verschillend naargelang de regio waarover we het hebben. Iedere regio is zo verschillend. Zo heeft het bijvoorbeeld in Sint-Joost-ten-Node totaal geen zin om kinderen proberen door te verwijzen. Naar waar zou je hen trouwens doorverwijzen?

De heer Jo van der Beken : Wat die doorverwijzing betreft, heeft de praktijk uitgewezen dat dat nagenoeg niet gebeurt sinds het GOK-decreet van kracht is.

U stelde ook een vraag over de decentralisatie van het LOP.

De heer Gilbert Van Baelen : U zegt dat het weinig zin heeft om dit op de schaal Brussel te bekijken. Vindt u het dan zinvol om een andere schaal te zoeken waar er meer homogene gebieden worden afgebakend?

Mevrouw Myriam Zwemmer : Dan zitten we weer op het terrein van de oplossingen, maar zover zijn we nog niet.

Mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh : U zegt dat bepaalde zaken in het voorstel van resolutie ontbreken. We zeggen duidelijk dat er in het Brusseldecreeet nieuwe maatregelen moeten worden opgenomen. Er moet iets extra komen om dergelijke problemen op te lossen. In het voorstel vragen we de Vlaamse regering om overleg te plegen met het LOP in de marge van het GOK-decreet. Er moet worden nagegaan welke mechanismen kunnen worden verfijnd om te vermijden dat Nederlandstalige kinderen in een isolement terechtkomen. U zegt dat er niet wordt doorverwezen. Ligt dat aan het LOP, of gaan de scholen zelf in de fout?

De heer Jo van der Beken : De doorverwijzing gebeurt door de scholen en niet door het LOP. De school is ook niet verplicht door te verwijzen. De vraag is waarnaar er moet worden doorverwezen.

Mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh : U hebt niet het gevoel dat er incorrect wordt gehandeld en dat er in categorieën wordt ingeschreven?

De heer Jo van der Beken : Ik kan u verzekeren dat veel scholen een zeer eigen interpretatie hebben van de uitvoering van het GOK-decreet. Ze gaan er zeer creatief mee om. Ik kan niet zeggen dat ze in categorieën werken, maar veel scholen hanteren een eigen systeem.

Mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh : Is het een oplossing controles uit te voeren en een verplichting op te leggen?

De heer Jo van der Beken : Het enige instrument waar een school nu over beschikt, is doorverwijzing. Zelfs dat instrument kan niet worden gebruikt als de school vol zit. Dan kan een school enkel weigeren. Ik zie geen oplossing, ook al creëren jullie

een nieuw instrument. De enige oplossing is de Franstaligen weghalen, wat onmogelijk is. De situatie wordt steeds erger en moet worden omgeboogen.

De heer Sven Gatz : Mijnheer de voorzitter, ik had graag ten gronde kunnen debatteren over het onderwijs in Brussel, maar we moeten ons tot de inschrijvingsproblematiek beperken.

Ik weet dat u er sceptisch tegenover staat dat dit ooit nog in orde komt. Dat u hier zit, betekent jammer genoeg ook dat u een probleem hebt ervaren. Ik ben er nochtans van overtuigd dat het probleem in de toekomst zal worden opgelost. Dat is natuurlijk geen oplossing voor het demografisch gegeven in Brussel. Denkt u dat het per definitie tot problemen leidt als een kind in een anderstalige omgeving zit ? Denkt u dat dat binnen bepaalde voorwaarden toch kan worden opgevangen ? Ik ben geneigd te denken dat dit geen goede situatie is, maar wat is uw mening daarover ? Ik geraak er niet uit.

De heer Jo van der Beken : We kunnen alleen uit eigen ervaring spreken. Er zijn een paar kinderen die van een isolement zijn overgegaan naar een betere situatie. Ik weet niet of dat voor alle kinderen geldt. Ik kan daar geen antwoord op geven.

Mevrouw Myriam Zwemmer : Ik ook niet. Het is wel een feit dat ouders geen enkele garantie hebben dat het goed zal gaan. Welke ouder is ertoe bereid zijn kind naar zo'n school te sturen en erop te vertrouwen dat het goed komt ? Onderzoeken kunnen alles bewijzen.

Mevrouw Hadewich Popelier : Er worden twee normen gehanteerd : een kind wordt getest op Brusselse of Vlaamse normen. Daar gooi je je kind toch niet in ? Iedereen weet dat er een verschil in kwaliteit is.

De heer Kris Van Dijck : Waar komen die twee normen vandaan ?

Mevrouw Myriam Zwemmer : In de praktijk bestaan die gewoon.

Mevrouw Hadewich Popelier : Het CLB vraagt hoe een kind moet worden getest.

De heer Kris Van Dijck : Ik vermoed dat het CLB uitgaat van gemiddelden in Brussel en Vlaanderen. Ik zou anders niet weten waar die verschillende normen vandaan komen. Het is wel hallucinant daarmee te worden geconfronteerd.

Mevrouw Brigitte Grouwels : Het is onaanvaardbaar dat er andere normen worden gehanteerd voor Brussel dan voor Vlaanderen. Het moet het streefdoel van het Nederlandstalig onderwijs in Brussel blijven dat een kind zonder problemen kan aansluiten in het onderwijs in Vlaanderen. De normen moeten gelijk blijven.

We zien in dat er een probleem kan ontstaan doordat sommige kinderen Nederlandstalig zijn en andere niet. Deze problematiek is in deze commissie al vaak aan bod gekomen, ook bij de bespreking van het GOK-decreet. We hebben er toen voor gepleit dat gemengde scholen mogelijk moeten blijven in Brussel, maar dat de verhoudingen redelijk moeten zijn. We moeten daarvoor creatieve oplossingen bedenken.

We zijn er ons ook van bewust dat heel wat scholen die verhouding niet zullen kunnen halen omdat zich zoveel anderstaligen aanmelden. Die kinderen moeten ook kwalitatief onderwijs krijgen. Misschien moet er een onderscheid worden gemaakt tussen twee soorten scholen : scholen waar een verhouding gehanteerd kan worden en concentratiescholen die extra ondersteuning moeten krijgen.

In het voorstel van resolutie staan geen pasklare antwoorden, ook al hebben we er voor ogen. De minister heeft de administratie tot haar beschikking die onderzoek kan doen. We vinden dat de minister met concrete voorstellen moet komen. We zijn wel bereid om ideeën naar voren te schuiven.

Ik kan me goed voorstellen dat u dit voorstel van resolutie te vaag vindt. We hebben over de partijgrenzen heen een stelling ingenomen dat er zo snel mogelijk iets moet worden gedaan voor het Brussels onderwijs. Voor ons als oppositiepartij telt enkel het resultaat. We hopen dat er een oplossing is voor het einde van deze regeerperiode.

De voorzitter : Mevrouw Grouwels heeft een belangrijke bedenking gemaakt. Een voorstel van resolutie is geen decreet. Het blijft vaag om de minister de ruimte te laten om een concrete invulling te doen. U moet niet wanhopen als bepaalde verzuchtingen niet woordelijk in de tekst zijn opgenomen.

De heer Dominiek Lootens-Stael : Ik dank de sprekers voor het aankaarten van dit probleem. We hebben het daar al vaak over gehad, maar dikwijls wordt het pas ernstig genomen als de mensen zelf hun ervaringen vertellen.

De heer Gatz vraagt of het aantoonbaar is dat een kind problemen ervaart als het alleen in een Frans-

talige klas zit. Ik heb hier al eens het voorbeeld gegeven van mijn dochtertje in de derde kleuterklas. Ze is de enige Nederlandstalige op dertig kinderen. Per week leren ze zes nieuwe woordjes, zoals jas en schaar. Toen ik dat hier vertelde, werd daarmee gelachen, maar dat is de ernst van de situatie. Ik vind niet dat er grote studies moeten worden gedaan naar het effect. Het staat vast dat dit gevolgen heeft voor het kind in zo'n situatie.

We hopen dat de minister nu concrete voorstellen doet. We hadden dat al gevraagd in een voorstel van resolutie van enkele weken geleden, maar dat werd door de meerderheid weggestemd. Nu is er dit voorstel van resolutie dat inderdaad erg vaag is.

De heer Gilbert Van Baelen : Er was een officiële ad hoc werkgroep. Het Vlaams Blok was steeds afwezig. (*Rumoer*)

De heer Dominiek Lootens-Stael : We waren wel aanwezig. De leden hebben getracht een gemeenschappelijke tekst op te stellen. Vooraf werd afgesproken dat het Vlaams Blok het voorstel niet mocht ondertekenen.

De heer Frans Ramon : Mensen zijn bijzonder gevoelig voor de kwaliteit van het onderwijs. We moeten natuurlijk wel over feiten beschikken om een oordeel te kunnen vellen.

Mijnheer De Jaegher, hebt u ook ander feitenmateriaal over de kwaliteit van het onderwijs ? Het stoort me als u de indruk wilt geven dat concentratiescholen minder kwaliteit zouden bieden dan andere. Ook daar wordt gewerkt aan die kwaliteit.

De heer Jo van der Beken : Ik kan enkel putten uit mijn ervaring. Ik merk dat bijna alle energie van de school en de leerkracht wordt gestoken in de ondersteuning van de anderstaligen. Het enige doel is ervoor te zorgen dat ze het Nederlands onder de knie krijgen. Er blijft heel weinig tijd en energie over om zich met andere zaken bezig te houden.

Voor mijn dochter is het Frans een verboden taal. We weten dat de schoolomgeving voor 90 percent Franstalig is. Als kleuter begrijpt ze Frans. Ze spreekt het misschien zelfs. Er wordt op gehamerd dat ze Nederlands moet spreken.

In de communicatie van de school met de ouders gaat het ook permanent over het belang van het Nederlands. Er blijft nog weinig ruimte over voor een normale dialoog. Als alle energie daar in wordt gestoken, verliezen we toch zaken op een ander vlak.

De voorzitter : Ik dank de sprekers voor hun bijdrage.

De verslaggever,

Gilbert
VAN BAELEN

De voorzitter,

Gilbert
VANLEENHOVE

BIJLAGE

Platformtekst Nederlandstalig onderwijs in Brussel

De wereld wacht niet op jou

‘De wereld wacht op jou’. Dat is de slogan waarmee het Nederlandstalig Onderwijs in Brussel dit jaar leerlingen lokt. Helaas zit in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel niemand te wachten op extra kinderen. De scholen zitten vol. Niet met Nederlandstalige kinderen. In het lager onderwijs komt nog geen achttien procent van de leerlingen uit een homogeen Nederlandstalig gezin. In het kleuteronderwijs is dat geen dertien procent (tellingen van februari 2003 in opdracht van de Vlaamse Gemeenschapscommissie). Vele Nederlandstalige ouders waren dit voorjaar dan ook ronduit verbijsterd toen ze problemen ondervonden bij de inschrijving van hun kinderen of ze soms zelfs helemaal niét konden inschrijven in de Nederlandstalige buurtschool. Ze werden geweigerd in een ‘Nederlandstalige’ school hoewel de verpletterende meerderheid van de leerlingen er anderstalig is!

Wij zijn een groep ouders die deze weigeringen shockerend en onrechtvaardig vinden. We maken ons ook grote zorgen over de gevolgen van de scheefgetrokken taalverhouding op de kwaliteit van het onderwijs. Voor alle duidelijkheid: we willen geen ‘witte scholen’. We hebben er voor gekozen om in Brussel te wonen. De diversiteit van deze stad en haar multicultureel karakter beschouwen we als één van haar grootste troeven, en een verrijking voor onze kinderen. We verwachten ook geen taalhomogene scholen. Maar we willen wél een Nederlandstalig onderwijs dat is wat het zegt: Nederlandstalig. En we vinden dat het Nederlandstalig onderwijs er ook is voor de Nederlandstalige kinderen, en misschien zelfs vooral voor hen.

Het Gelijke Onderwijskansen decreet

Aan de basis van het inschrijvingsprobleem ligt de immer stijgende populariteit van het Nederlandstalig onderwijs bij anderstaligen. Die populariteit dateert niet van gisteren. Al jaren stijgt het leerlingenaantal door de toestroom van anderstaligen. Al jaren daalt het percentage Nederlandstaligen. Zoals gezegd is nog geen achttien procent van de leerlingen in het basisonderwijs eentalig Nederlands. Vijf jaar geleden was dat nog meer dan dertig procent. Als deze cijfers al iets duidelijk maken, is het dat er zonder taalbeleid binnenkort in de hoofdstad nauwelijks nog Nederlandstalige kinderen te vinden zullen zijn in het Nederlandstalig onderwijs. In dat licht zijn de bepalingen van het decreet over de Gelijke Onderwijskansen (GOK) ronduit verbijsterend. Dit decreet treedt in het schooljaar 2003-2004 in voege, maar legt al sinds 1 januari 2003 de inschrijvingsprocedure vast. Waar het vroeger nog mogelijk was om voorrang te geven aan een Nederlandstalig kind, is dit nu absoluut verboden. Een Nederlandstalig kind heeft niet méér recht op een plaatsje in het Nederlandstalig onderwijs dan een anderstalig kind. En als er in het buurtschooltje al vijftientig Franstalige kinderen ingeschreven zijn: pech gehad. Zelfs een ouder broertje of zusje dat al ingeschreven is, is geen enkele reden tot voorrang. De kwetsbare groep van Nederlandstalige kinderen in Brussel is door het GOK-decreet nog kwetsbaarder gemaakt. Het GOK-decreet heeft geleid tot een stormloop om ingeschreven te raken. Wie eerst komt, eerst maalt, is de nieuwe inschrijvingspolitiek. De meeste weigeringen gebeuren ook niet schriftelijk – zoals het zou moeten – en zijn officieel dus nooit gebeurd. Het relatief kleine aantal officiële weigeringen is dus slechts het topje van de ijsberg. We kunnen nu al vaststellen dat net die groep die door het decreet beschermd zou moeten worden er de dupe van wordt: scholen met een ‘goede reputatie’ worden witter. Van wie beschermt dit decreet dan nog de gelijke kansen?

Wonen in Brussel

Dit jaar nog liep er een grootscheepse campagne om Vlamingen naar Brussel te lokken. Wonen in Brussel. Eindelijk verlost van die ellendige files. Uitstekend openbaar vervoer. Voordelige leningen. Een cultureel aanbod om van te snoepen. En iedere donderdag Brussel Deze Week in de bus, gratis. Over het onderwijsprobleem wordt in alle talen gezwezen. Nochtans is het vinden van een goede school in de buurt voor alle ouders een cruciale factor bij het overwegen van een verhuizing. En die school is niet zo makkelijk meer te vinden voor de nieuwe inwijkeling. Mede door het decreet gebeuren inschrijvingen steeds vroeger. Twee jaar van tevoren is al lang geen uitzondering meer. Nochtans lezen we in de Gids voor het Nederlandstalig Onderwijs in Brussel het volgende: "U zult merken dat u, wanneer u in Brussel woont, een kleuter- en lagere school op loopafstand van uw woning vindt". In de huidige context lijkt dit verdacht veel op bedrieglijke reclame. Net die ouders die recent ingeweken zijn, lopen het grootste risico om voor hun kinderen geen school in de buurt te vinden. Een aantal ouders onder ons zullen dit jaar met heel wat praktische problemen kampen simpelweg omdat niet al hun kinderen in dezelfde school terecht kunnen. Dat kan toch nooit de bedoeling zijn van al die campagnes?

Voor wie is het Nederlandstalig onderwijs?

In het Brussels Nederlandstalig onderwijs zit een meerderheid van anderstaligen. De grootste groep daarvan is Franstalig. Is het dan logisch dat dit onderwijs door Vlaanderen gefinancierd wordt? Hoe kan Brussel dit verantwoorden tegenover Vlaanderen, want zoveel altruïsme is toch haast niet meer van deze tijd? Wellicht gaat het hier niet om altruïsme. Het Nederlandstalig onderwijs heeft altijd een sleutelrol gespeeld bij het waarborgen van de Vlaamse aanwezigheid in Brussel. Het Nederlandstalig onderwijs speelt uiteraard ook een belangrijke rol in het afleveren van anderstaligen die het Nederlands machtig zijn. Je kunt je evenwel afvragen of dit de hoofdfunctie mag worden van het Nederlandstalig onderwijs. Moeten Nederlandstalige kinderen de dupe worden van de belabberde kwaliteit van het onderwijs van het Nederlands in Franstalige scholen? Is het rechtvaardig dat kinderen gebruikt worden in een strategie om Brussel te vervlaamsen? Zij hebben er per slot van rekening niet voor gekozen om de voorhoede te zijn van welke strijd dan ook.

Tweetalig onderwijs

Tweetalig onderwijs, dat dikwijls als oplossing voorgesteld wordt, staat in feite los van de hier vermelde problemen. Er is niets op tegen om een paar vakken in het Frans te geven, maar daarmee raken de inschrijvingsproblemen niet opgelost. De aantrekkingskracht van het Nederlandstalig onderwijs bij anderstaligen wordt er alleen maar groter door. Ook de bedreiging die de taalachterstand van de meerderheid vormt voor de kwaliteit van het onderwijs zal er niet door afnemen. De bestaande wanverhouding tussen Nederlandstaligen en anderstaligen maakt de praktische organisatie van een evenwichtig tweetalig onderwijs bovendien zeer moeilijk. De taal van het onderwijs wordt niet alleen bepaald door de taal waarin les gegeven wordt, maar ook door de taal die de kinderen onder mekaar spreken. Een perfecte tweetaligheid (met één helft van de kinderen Nederlandstalig en de andere helft Franstalig) zou in dat opzicht voor vele scholen een uitgesproken vernederlandsing zijn. Voor deze vernederlandsing zijn er wel niet genoeg Nederlandstalige kinderen.

Een Brussel-decreet?

Blijkbaar beginnen ook de beleidsmakers in te zien dat er een probleem is met het Nederlandstalig onderwijs in Brussel, en dat het GOK-decreet niet helpt. Schoorvoetend en voorlopig erg stilletjes, maar toch. Er zou zelfs een "Brussel-decreet" komen. Wat de inhoud daarvan zal worden, is nog niet duidelijk. Vermoedelijk zal er iets gedaan worden aan de inschrijvingspolitiek. We hopen dat dit op een duidelijke en transparante wijze gebeurt, en niet via een "soepele" toepassing van het decreet. Veel scholen zullen het decreet niet soepel durven toepassen, uit vrees voor sancties. Bovendien zitten we als Nederlandstalige Brusselaars niet te wachten op achterpoortjes. Een Nederlandstalige kleuter inschrijven in een Nederlandstalige buurtschool is geen onredelijke eis. Onze kinderen verdienen het om door de voordeur het Nederlandstalig onderwijs binnen te komen.

We hopen dat het Brussel-decreet zich niet zal beperken tot de inschrijvingsproblematiek. De echte uitdaging voor het Nederlandstalig Onderwijs in Brussel is het waarborgen van een kwaliteit die vergelijkbaar is met de rest van Vlaanderen. Als Nederlandstalige Brusselaars verwachten we voor onze kinderen onderwijs van dezelfde kwaliteit als ze in pakweg Leuven zouden krijgen. Gezien de taalverhoudingen is dit geen gemakkelijke opdracht. In 1999 benadrukten een aantal van ons al dat de kwaliteit een voortdurende aandacht verdient. Deden heel wat concrete voorstellen. Overheid en scholen hebben sindsdien ook al heel wat stappen in de goede richting gezet. Maar de toestroom van anderstaligen blijft toenemen. Het is vanzelfsprekend dat de taalverhouding binnen een school invloed heeft op de werking in de klassen. Een doorgedreven onthaal- en taalbeleid is daarom broodnodig. Het moet mogelijk zijn om een reëel en afdwingbaar engagement te vragen van anderstaligen die hun kinderen in het Nederlands naar school willen sturen. Er moet aandacht besteed worden aan de relatie van Nederlandstalige kinderen met de Franse taal. Maar al te vaak is hun verhouding met deze taal verwrongen. Het is de taal die ze veelal moeten spreken voor het sociaal contact op de speelplaats, maar tegelijk is het de 'verboden taal', die vaak in het geniep gesproken wordt. Aan zo een toestand heeft niemand iets. Een school moet de instrumenten krijgen om werkbare taalverhoudingen na te streven. Dat we deze evidenties hier moeten benadrukken, onderstreept nogmaals de specificiteit van de Brusselse situatie.

Desiderata

De ondertekenaars van deze tekst beseffen dat de problemen in het Brussels Nederlandstalig onderwijs niet eenvoudig op te lossen zijn. We begrijpen zelfs dat er politieke belangen meespelen. Wat we niet aanvaarden is dat kinderen het slachtoffer worden van een onderwijssysteem dat vooral gezien wordt als een missioneringsopdracht.

- We willen een open discussie over de situatie in het Brussels onderwijs, waarbij het belang van Nederlandstalige kinderen centraal staat.
- We eisen het recht op een echte vrije schoolkeuze voor Nederlandstaligen in het Nederlandstalig onderwijs. Gezien de demografische druk en de problemen in het Franstalig onderwijs, kan deze vrije schoolkeuze er alleen komen via een gewaarborgde inschrijving voor Nederlandstaligen. We willen dat deze waarborg officieel is en niet gebeurt via het omzeilen van de wet. Zowel scholen als ouders zijn gebaat bij duidelijkheid.
- We willen dat de kwaliteit van het Nederlandstalig Onderwijs in Brussel centraal gesteld wordt in het beleid, en niet het maximaliseren van het aantal leerlingen. We willen een onderwijs dat voldoet aan de Vlaamse normen.
- Wij vragen beleidsmaatregelen die een effectief onthaal- en schooltaalbeleid en een afdwingbaar engagement van anderstalige ouders mogelijk maken.
- We menen dat het Nederlandstalig onderwijs een belangrijke rol moet spelen in de ontplooiing van allochtone jongeren. Iedere oplossing die het Nederlandstalig onderwijs 'witter' maakt, bewust of onbewust, is voor ons onaanvaardbaar.
- We hebben in principe niets tegen tweetalig onderwijs. Maar als er niets gedaan wordt aan de wanverhouding tussen Nederlandstalige en anderstalige kinderen, is tweetalig onderwijs in het beste geval een schijnoplossing, in het ergste geval een verergering van de problemen.
- We vinden dat voor een onderwijs dat niet alleen op papier Nederlandstalig is een minimum aantal Nederlandstaligen nodig is. Op dit moment is het aantal Nederlandstalige kinderen volgens ons beneden die kritische grens gezakt. Meer scholen bouwen in Brussel, zoals Minister Vanderpoorten onlangs voorstelde, zal daarom het probleem alleen maar vergroten.